

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput II. Partes integrales prudentiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

quod sit ferum agendarum, & fugiendarum scientia, id est notitia certa. Sic enim fertur in objectum suum, ut circa illud ex modo iudicandi falli non possit. Unde opinio honesti non est actus virtutis prudentia, nec virtus, ut docet Aristoteles lib. 6. Ethic. c. 3. quia licet versari possit circa objectum verè honestum, non sic tamen, ut ex modo tendendi non possit esse falsa, cum in illud fallibiliter tendat, sive cum formidine oppositi.

20 Dicitur est 2°. in communi definitione, quod sit virtus, quæ certo nosimus quid in qualibet negotio occurrat, &c. quia prudentia versatur circa actiones singulas in particulari. Neque enim prudens est, qui solum novit in communi, honestum esse agendum, turpe fugiendum, sed qui in particulari novit quid, & quomodo in his particularibus circumstantiis agendum sit, vel non agendum.

21 Dicitur est 3°. quid honestè eligere debeamus. Quia prudentia circa bonum honestum versatur, velut objectum & motivum proprium. Unde dum quis prudenter agere dicitur, in his quæ tantum sunt artis, absque consideratione honestatis, aut turpitudinis in opere, prudens propriè non dicitur, sed impropriè, & per similitudinem quamdam, ut sanctus Thomas observat q. 47. a. 4. ad 2.

22 Dices: Jacob Genes. 29. prudenter iudicavit eam mulierem, quam putabat esse Rachelem, esse suam; istud tamen iudicium fuit falsum. Ergo malè dicitur est, iudicium prudentiæ non posse esse falsum.

Respondeo negando consequentiam. Quia Jacob non iudicavit, mulierem illam esse suam per actum virtutis prudentiæ, sed per errorem inculpabilem: per actum enim virtutis prudentiæ (supposito illo errore) solum iudicavit sibi hinc & nunc honestum ac licitum accedere ad illam mulierem: quod iudicium certissimè fuit verum.

CAPUT II.

Partes integrales prudentiæ.

23 Partes integrales prudentiæ illæ dicuntur, quæ ad perfectum usum ipsius requiruntur. A sancto Thoma numerantur octo.

1°. memoria præteritorum, quæ sensu, vel intellectu aliquando percipimus. Prudentia namque juvatur ab iis quæ experti sumus. Unde axioma: *In senibus prudentia.*

2°. intelligentia præsentium, sive recta æstimatio principiorum practitorum, per se notorum, quæ assumuntur ad formandum iudicium practicè practicum.

3°. providentia, seu consideratio futurorum eventuum, qui ex actione hinc & nunc facienda, vel non facienda, sequi nati sunt; quos

prudentia maximè considerare debet, ad iudicandum de præsentis negotio.

4°. docilitas, seu prompta facilitas discendi ab aliis, maximè à maioribus & senioribus, quos vel cælesti Deus lumine replevit (uti sanctos replevit Doctores) vel per multiplex experimentum edocuit, ad instructionem aliorum. Unde Proverb. 3. scriptum est: *Ne imitaris prudentia tua.* Et Eccli. 6. Sapiens monet: *In multitudine Presbyterorum (id est seniorum) sta, & sapientia illorum ex corde conjungere.* Et c. 8. *Ne despicias narrationem Presbyterorum sapientium, & in proverbii eorum conversare.* Ab ipsis enim addisces sapientiam, & doctrinam intellectus... *Non te prætereant narratio seniorum: ipsi enim didicerunt à patribus suis. Quoniam ab ipsis disces intellectum, & in tempore necessitatis dare responsum.*

5°. ratio, seu (uti S. Thomas intelligit) promptitudo ratiocinandi, id est unum ex altero rectè colligendi. Quia prudentiæ est consulere, ad quod plurimum conducit promptitudo illa.

6°. solertia, seu facilitas inventendi medium congruum ad obsecutionem finis; ut eo invento, rectum de actione iudicium formari queat.

7°. circumspectio, id est attendita consideratio circumstantiarum occurrentium, quæ faciunt ad honestatem, vel turpitudinem actus. Circumspectio ista maximè necessaria est in examinandis quæstionibus, utramque in partem controversis. Ad prudentiam quippe pertinet, eo in examine, non solum rationes utriusque partis inquirere; sed etiam ponderare, & inter se conferre, ac pro earum pondere, & gravitate sententiam ferre, vel ab ea ferenda abstinere. Peccat proinde contra prudentiam, & qui negligit rationes considerare, vel ad invicem conferre, & qui, factâ collatione, juxta earum pondus non fert sententiam, seu iudicium practicum.

8°. cautio, quæ quis studiosè cavet, ne sub specie recti decipiatur, faciatque tamquam bonum, quod reverà malum est. Cautio namque circa actionem versatur, sicut circumspectio circa circumstantias occurrentes, uti observat S. Thomas q. 49.

Ex dictis collige, prudentiam ad synderesin à S. Thoma benè comparari, sicut scientia comparatur ad intellectum principiorum. Quemadmodum enim scientia versatur circa conclusiones rationis speculativæ; sic prudentia circa conclusiones rationis practicæ. Et sicut nobis naturaliter indita sunt principia speculabilia, à quibus intellectus procedit ad conclusiones speculativas; sic etiam nobis naturaliter indita sunt principia operabilia, à quibus intellectus procedit ad conclusiones practicas. Circa ejusmodi verò principia versatur synderesis, v. g. circa hæc: *Bonum fa-*

ciendum, à malo declinandum; deteriora melioribus postponenda; animus à transitorio ad aeterna convertendus; &c. quæ à S. Augustino lib. 1. de lib. arb. c. 10. vocantur *regula incommutabiles, & lumina virinum.* Prudentia autem versatur circa conclusiones practicas, sive circa actiones, quæ sunt in singularibus.

CAPUT III.

Partes potentiales prudentie.

25 **P**artes potentiales alienius virtutis à S. Thoma vocantur *annexæ* virtutes, quæ aliquid habent de virtute cui annectuntur, sed non totam rationem potentiamque istius virtutis. Poniturque tres partes potentiales prudentiæ, *eubuliam, synesin, & gnomem.*

Eubulia est habitus tribuens facultatem bene consultandi, sive inveniendi bonum consilium in rebus ambiguis.

Synesin est habitus rectè iudicandi de actione ex principiis practicis ordinariis, & propriis illius materiæ.

Gnome est habitus rectè de ea iudicandi ex principiis altioribus, ex quibus iudicium formetur secundum mentem Legislatoris, licet non secundum litteram legis, v. g. in vasori patriæ non esse reddendum depositum, vel furioso non esse reddendum suum gladium.

26 Unde adæquatè distingui non videntur à virtute prudentiæ, sed inadæquatè dumtaxat. Nihil enim aliud esse videntur, nisi prudentia inadæquatè concepta: utpote ad quam pertinet 1º adinvenire media idonea ad finem consequendum. Quod cum fiat bene consultando; *eubulia*, quæ est habitus bene consultativus; non videtur aliquid realiter adæquatè distinctum à prudentia, sed ipsa potius prudentia secundum unam ex suis functionibus partialiter considerata. 2º bene iudicare, sive ex propriis principiis, sive ex altioribus. Tam enim ista, quam illa considerat prudentia; tamque ex istis, quam ex illis iudicat de honestate, vel turpitudine actionis hic & nunc exercendæ, vel omittendæ. Igitur *synesis* & *gnome* sunt etiam prudentia secundum aliquam sui functionem inadæquatè considerata.

27 Nec ab ea sententia alienus videtur S. Thomas, cum q. 47. a. 2. doceat, prudentiam esse consiliativam, & a. 8. statuatur, bene consiliari, & bene iudicare, esse actus prudentiæ.

28 Addit tamen eodem art. 8. tertium actum prudentiæ, scilicet *præcipere.* Et iste est principalis inter omnes prudentiæ actus: utpote per quem prudentia consequitur finem suum, qui est bene agere. Unde nec absolute prudens dicitur, qui bene consultat, & bene iudicat, sed qui bene præcipit, si-

ve imperat actum bonum bene fieri, sive interim præceptum istud sit actus intellectus, qui vocatur iudicium ultimò practicum, uti sentire videtur S. Thomas, sive sit actus voluntatis, imperans ut voluntas velit, plenèque velit, uti sentire videtur S. Augustinus lib. 8. Confessi. c. 9. dicens: *Imperans animus, ut velit animus, qui non imperaret, nisi vellet, &c.* sive sit actus utriusque potentia, intellectus scilicet & voluntatis, prout plerique opinantur.

CAPUT IV.

Vitia prudentia opposita per defectum.

Quatuor sunt, præcipitatio, inconsideratio, inconstantia, & negligentia. Quatuor enim sunt regulæ prudentiæ.

Prima regula est, ut priusquam opus aggrediaris, vel aggrediendum iudices, maturè consultes & deliberes de mediis, deque modo exequendi. Contra eam peccatur per præcipitationem, quæ est subitanea, absque consilio, & iudicio de mediis & modo, operis aggressio.

Secunda regula est, ut diligenter inspicias opus, de quo iudicandum est, & circumstantias illius. Contra quam agit inconsideratio, quæ, non inspectis qualitibus & circumstantiis operis, iudicium fert. Seculo divinorum præceptorum contemptu, præcipitatio & inconsideratio non sunt peccata mortalia, nisi per alterutram quispiam se exponat periculo faciendi aliquid, quod reverà peccatum est mortale.

Tertia regula est, ut postquam maturè deliberaveris, & iudicaveris, opus esse faciendum, isti iudicio firmiter inhæreas, nec illud leviter, & absque sufficienti ratione mutes. Non enim aptus est exequi quod consultatum & iudicatum est, qui sine gravi causa (quæ prius non occurrerit) quasi ad flatum venti sententiam mutat. Huius oppositum facit inconstantia, quæ peccatum est mortale, si ex voto, vel præcepto, vel obligatione vitandi scandali, quis in sententia persistere teneatur. Nullum verò peccatum, nec inconstantia est, ob graves causas, antè non prævisas, mutare sententiam, juxta illud: *Sapientis est mutare consilium.*

Quarta regula est, tem maturè deliberatam & iudicatam, citò, vel tempore opportuno mandare executioni, juxta illud Philosophi 6. Ethic. 9. *Cito agenda sunt quæ consultaveris, tardè vero ac diu consultandum.* Et Socratis: *Delibera tardè; perforce autem cito que visa sunt.* Et S. Thomæ q. 47. a. 9. *Oportet consiliari quidem tardè, sed velociter exequi.* Contra hoc peccatur per negligentiam. Quæ si solum sit omisso diligentia requisita in ipso opere externo, non est directè contra prudentiam, sed contra aliam virtutem,